

BLÁ BÓK

KAJ LEO HOLM JOHANNESSEN

Føroya Løgmaður føddur 28. august í 1964
Útbúgvin skipsførari av Føroya Sjómannsskúla og hevur millum annað arbeitt sum stýrimaður, bilsølumaður og sum sölustjóri á flakavirki.

Kaj Leo Johannesen gjørdist limur í Sambandsflokkinum í 1988. Frá 1996 til 2000 var hann býráðslimur í Tórshavnar kommunu. Hevur verið løgtingsmaður síðani 2002. Formaður í Sambandsflokkinum frá 2004 og síðani 24. september í 2009 hevur Kaj Leo Johannesen verið løgmaður, ovasti politiski leiðari í sjálvstýrinum í Føroyum.

Research: Politikens Bibliotek

Ríkisfelagsskapurin á breddan

Í samstarvi við Politiken prenta vit hesa samrøðu, sum Bo Lidegaard, ábyrgdarblaðstjóri á Politiken, hevur gjørt við løgmann. Eisini prenta vit søguliga lýsing av ríkisfelagsskapinum (á síðu 22-23), sum Thorkild Kjærsgaard, lektor, dr.phil, hevur skrivað fyri politikken. Talan er um greinarøð í Politiken um ríkisfelagsskapin. Næsta mánadag prenta vit samrøðu við Kupiik Kleist, landsstýrisformann í Grønlandi, og annan mánadag samrøðu við Helle Thorning-Schmidt, forsætisráðharra í Danmark. Greinarøðin endar um fyra vikur við samrøðu við tey trý í sambandi við ríkisfundin í Nuuk í Grønlandi.

ikki undan einari nýggjari tilgongd.

Eitt dømi er WTO, har vit eru í tvífoldari ósemju, tá tað ræður um makrelin, har Danmark situr bæði sum limur og skal tala okkara søk, samstundis sum Danmark skal røkja síni egnu áhugamál í Hanstholm og Hirsthals, har makrelkvotur eru upp á spæl. Tá koma ósemjurnar – hvørjum hesti er Danmark á nú? Vit hava sagt, at vit kunnu væl hava sjálvstøðugan limskap í WTO. Tað er ikki krav, at vit skulu vera ein suverenur statur. Vit kunnu kortini ikki tað, tí nakrir lögfrøðingar siga, at tað mugu vit ikki, men politiskt er tað neyvan nakar trupulleiki. Kanska eru vit politikarar ov afturhaldnir, at finna skynsamar loysnir, tí lögfrøðin verður altíð tikin upp á ráð.

Fólkaatkvøða

Verður ein fólkaatkvøða í Føroyum?

»Tað er neyðugt. Um vit fara undir at skipa okkara stóðu av nýggjum í ríkisfelagsskapinum, so eru vit noydd at hava eina fólkaatkvøðu um ríkisfelagsskapin.

Tað snýr seg í veruleikanum um, hvat tit skulu atkvøða?

»Ja, um eina nýggja pragmatiska skipan fyri ríkisfelagsskapin. Eg vænti, at fólkaatkvøðan verður um 20 ár. Ikki um 10 ár, tá er ov stutt tíð frálíðin, men um 20 ár. Tá hava vit yvirtikið øll málsøkini, og tá eru vit næstan komin á mál. Tíðin er tá búgvín at spyrja: Vilja

tit hava ríkisfelagsskapin í verandi líki, ella vilja tit hava eina aðra stýrisskipanarlóg. Á donskum hava tit bara eitt orð fyri tað: Ríkisfelagsskapurin í bundnum formi. Vit hava tvey orð. Vit kunnu ímynda okkum ein ríkja-felagsskap.

Danir skulu eisini taka stóðu í hesum málinum. Fyrr ella seinni verða danskir myndugleikar tikin við í tilgongdina. Tað verður neyðugt at spyrja tríggar partar, um tú ætlar at broyta fortreytirnir fyri ríkisfelagsskapin.

»Tað er júst tað, sum er spennandi – at fáa danskar myndugleikar við í kjakið. Danir hava áhuga fyri ríkisfelagsskapinum, hóast teir ikki vita serliga nógv um Føroyar. Spyr føroyingar, um teir kenna eina bygd í Jútlandi. Teir vita alt. Eg sakni, at danir hava størri vitan og vísa størri áhuga fyri Føroyum. Eg royni at provokera fyri at fáa danskar politikarar fram við sínum meiningum. Eg vil fegin vita, hvat tit halda um Føroyar. Eg vil vita, um danskir politikarar vilja hava ríkisfelagsskapin, har piparið grør, ella um teir vil hava ein dagførdan ríkisfelagsskap. Eg vil, at danir hava eina sterka meining um tað. Har liggur eitt lítið land í Norðuratlandshavinum. Gamaní við bara 48.000 fólku. Men vit hava eitt stórt øki við risa tilfeingi í havinum, eins og Grønland. Danir burdu havt áhuga fyri at styrkja sambandið við okkum í hesum felagsskapinum, so vit kunnu standa saman um hetta

frálíka tilfeingið, vit hava í Norðuratlandshavinum.

Føroyar í Evropa

Er málið at verða ein suverenur statur?

»Tað er torført at siga, tí eg veit ikki, hvør stóðan er í Danmark um 20 ár. Hvar er Danmark um 20 ár – er Danmark ein suverenur statur um 20 ár, ella er Danmark eitt land, sum er partur av einari felags evropeiskari grundlóg – tað eru nógvir trupulleikar, sum fevna um okkum, tá vit standauttan fyri ES. Tá Danmark letur fullveldið frá sær í Brüssel, tá verður tað torført... bíða nú, hvat við okkum, um Danmark flytir sína sak niður til Brüssel?»

Hvønn hugburð hava føroyingar móttvegis Evropa? Snýr tað seg enn fremst av øllum um fiskin – ella eru aðr-ir tvørligir spurningar?

»Søguliga ræddust føroyingar tað sama sum íslendingar í 1972. Tá ímyndaðu vit okkum, at trolarar úr Portugal og Spania komu higar og tóku okkara fiskastovnar burtur. Eg taki undir við, at vit førka okkum nærri Evropa. Vit hava eina meira pragmatiska tilgongd.

Stóðan nú, har Danmark er vavt upp í altjóða krøv, er tað ein lætti fyri ríkisfelagsskapin?

»Ja, tí Føroyar hava nú eisini møguleikan at flyta seg nærri Evropa. Eisini, tá umræður tey fyra sjálv-ræðini, somuleiðis heima-marknaðin. Vit hava tørv á einum heimamarknað, tí Føroyar eru mest tað altjóða

landið í heiminum. Vit útflyta 96 prosent av fiski, og vit innflyta 99 prosent av vörum. Vit eru fullkomiliga bundin av umheiminum. Tað er eingin ivi um tað. Tað eru vit bara.

Føroyar í ST

Ein av viðbreknu spurningunum er framvegis, hvussu langt Føroyar – og Grønland – kunnu traðka fram sum sjálvstøðug tjóð í altjóða høpi. Tað hevur verið kjakast um hetta í fleiri ár í Norðurlandaráðnum, har spurningurin eisini viðfevnir onnur sjálvstýrisøki sum Áland.

»Eitt annað dømi er Norðurlandaráðið. Vit kunnu vera við har, men vit kunnu ikki vera limaland. Tað skilji eg als ikki. Vit royna, men fáa at vita, at tað kunnu vit ikki. Har eru bara fimm lond, og Føroyar kunnu ikki vera við. So spyrja vit, hví kunnu vit ikki vera við í norðurlandskum samangangi? Hví kunnu vit ikki fáa møguleikan at atkvøða, um tað er. At vera viðfarin sum týðningarleysur limur, tað skilji eg ikki. Norðurlandaráðið hevði verið munandi sterkari við fleiri mentanum – føroyskari og grønlandskari mentan. Serliga, nú ES gloypir øllum, og vit hava ein trupulleika, hvørjum beini vit skulu standa á í norðurlandskum samangangi», sigur Kaj Leo Holm Johannesen.

Tá koma vit aftur til spurningin um fullveldi. Samstarvið er ein avtala millum

suverenar statir. Tú sleppur ikki undan at viðmerkja hendaspurningin?

»Tað hava vit eisini í Norðurlandaráðnum. Helsingforsavtalan kann væl víðkast til sjálvstýrislondini – so økist familjan úr fimm upp í átta limir. Tað hevði verið ein munandi meira spennandi barnaflokkur.

Tosar tú ikki rundan um spurningin um fullveldi...? Ímyndar tú tær, at Føroyar fáa limaskap í ST?

»Ja, tað geri eg.

Sum eitt fullveldisland?

»Hvat land hevur fullveldi um 20 ár? Tað vil eg vita. Hvussu sær Evropa út, og hvussu sær Danmark út, um Danmark verður fullkomiliga smoygt inn í ES við ongum fyrivarni og felags grundlóg? Eg ímyndi mær eitt Evropa við felags grundlóg. Tað verða nakrir baksláttir fyrstu tíðina, búskaparlig afturgongd, men tað steðgar ikki rørsfunum í Evropa. Eg ímyndi mær ikki fullveldisland í Evropa um 20 ár.

Uni Holm Johannesen týddi

Bo Lidegaard

Blaðstjóri á Politiken, føddur 23. januar í 1958 í Nuuk, har pápi hansara var prestur. Hann er søgufrøðingur, dr. phil. Bo Lidegaard hevur verið skrivstovustjóri og sendimaður í Forsætismálaráðnum og varav 26. apríl í 2001 útnevndur til ábyrgdarblaðstjóra á Politiken eftir at Tøger Seidenfaden doyði.

Bo Lidegaard er sonur Mads Lidegaard og Else Lidegaard, sum er journalistur og rithøvundur – hon hevur skrivað nógv um William Heinesen og Jørgen-Frantz Jacobsen, eitt nú bókina við brævaskifti teirra, sum kom út í fjør. Hann er beiggi Martin Lidegaard, sum er klima- og orkumálaráðharri fyri Radikala Vinstraflokkinn í Danmark.

Studentur í 1976 á Gentofte Statsskole. cand.phil í søgu frá Københavns Universitet í 1984. Í 1997 bleiv hann dr. phil upp á ein disputats um Henrik Kauffmann.

Umframt arbeiði sum høvundur hevur hann eisini starvast í Uttanríkisráðnum.

Bo Lidegaard hevur – við uppvøkstri sínum í Grønlandi – stóran áhuga í Ríkisfelagsskapinum millum Føroyar, Grønland og Danmark, sum hann heldur hevur alt ov lítlan áhuga og fær alt ov lítil umrøðu í Danmark.